

หวูจฺยฺหวี่ทัง (吴茱萸汤)

ตำราต้นตำรับ

伤寒论 ซางหนานลู่่น (Treatise on Febrile Diseases)¹

« ค.ศ. 219 Zhang Zhongjing (张仲景 จางจิ่งจิ่ง) »²

ส่วนประกอบ

吴茱萸 (浸炒)	Fructus Evodiae (saturated and fried)	หวูจฺยฺหวี่ (จิ้นเฉ่า)	3 กรัม
人参	Radix Ginseng	เทรินเซิน	6 กรัม
生姜	Rhizoma Zingiberis Recens	เซิงเจียง	18 กรัม
大枣	Fructus Ziziphi Jujubae	ต้าเจ่า	4 ผล

วิธีใช้

ต้มเอาน้ำดื่ม^{1,3}

การออกฤทธิ์

เสริมอาการพร่อง เสริมชี เพิ่มความอบอุ่นส่วนกลาง ลดการไหลเวียนสวนทางลงของซี่
ระงับอาเจียน^{1,3}

สรรพคุณ

รักษาอาการเย็นพร่องของตับและกระเพาะอาหาร เมื่อรับประทานอาหารมีอาการกระอักกระอ่วน
จุกลิ้นปี่ แน่นหน้าอกและอึดอัด หรือปวดกระเพาะอาหาร มีอาการอาเจียน เรอเหม็นเปรี้ยว ถ่ายเป็นนิด
มือเท้าเย็น ร้อนรุ่มหน้าอก จิตใจไม่สงบ มือเท้าเคลื่อนไหวไม่เป็นสุข ปวดศีรษะที่เส้นลมปราณเซี่ยยิน
(ซานเจียวและตับ) ทำให้อาเจียนแต่ไม่มีอะไรออก บ้วนน้ำลายเป็นฟอง หรือปวดและรู้สึกเย็นที่กลาง
ศีรษะ^{1,3}

ตำรับยานี้สามารถเพิ่มหรือลดขนาดยาให้เหมาะสมในผู้ป่วยโรคกระเพาะอาหารอักเสบเฉียบพลัน
หรือเรื้อรัง กระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบนเป็นแผล ตับอักเสบ อาเจียนในขณะตั้งครรภ์ ปวดศีรษะ
ข้างเดียว กลุ่มอาการของโรคที่มีสาเหตุจากตับและกระเพาะอาหารพร่องเย็น ภาวะหรืออาการที่เกิดจาก
ยีนที่ไม่ปกติที่ขึ้นเบื้องบน^{1,3}

ตำรับยาให้ความอบอุ่นภายในร่างกาย: หวงจฺวฺยหฺวีหฺัง

ตำรับยา **หวงจฺวฺยหฺวีหฺัง** (吴茱萸汤)

หวงจฺวฺยหฺวี (จิ้นเฉ่า) [吴茱萸(浸炒)]

เหรินเซิน (人參)

เซ็งเจียง (生姜) 3 เซนติเมตร

ต้าเจ่า (大枣) 2 เซนติเมตร

คำอธิบายตำรับ

สมุนไพร	ทำหน้าที่	รส	คุณสมบัติ	สรรพคุณ
吴茱萸 (浸炒) หวูจูยฺหวี่ (จิ้นเฉ่า)	ตัวยาหลัก	เผ็ดอมขม	ร้อน (มีพิษ เล็กน้อย)*	คลายความเย็น แก้ปวด อบอุ่น ส่วนกลาง ระวังอาเจียน เสริม หยาง แก้อ่อนแอ
人參 เทรินเซิน (โสมคน)	ตัวยาเสริม	หวานอมขม เล็กน้อย	อุ่นเล็กน้อย	เสริมพลัง บำรุงหัวใจและ ม้าม เสริมปอด สร้างธาตุน้ำ ช่วยให้จิตใจสงบ
生姜 เชิงเจียง (ชิงสด)	ตัวยาช่วย	เผ็ด	อุ่น	อบอุ่นส่วนกลาง ระวังอาเจียน กระตุ้นไขหวัด ขับเหงื่อ แก้ไอ ให้ความอบอุ่นแก่ปอด เมื่อใช้ ร่วมกับหวูจูยฺหวี่จะเพิ่มฤทธิ์ แก้อาเจียนให้แรงขึ้น
大枣 ต้าเจ่า (พุทราจีน)	ตัวยานำพา	หวาน	อุ่น	บำรุงเสริมที่ส่วนกลาง บำรุง โลหิตและสงบจิตใจ ช่วยปรับ ฤทธิ์ของหวูจูยฺหวี่และเชิงเจียง ให้เข้าและอ่อนลง และเสริม ฤทธิ์ของเทรินเซินให้แรงขึ้น

รูปแบบยาในปัจจุบัน

ยาต้ม⁴

ข้อแนะนำการใช้

- ผู้ป่วยที่มีอาการอาเจียนค่อนข้างรุนแรง ควรรับประทานยาเมื่อเย็นแล้ว^{1,3}
- ผู้ป่วยบางรายอาจมีอาการอาเจียนหลังรับประทานยา ในกรณีนี้ควรแนะนำให้ผู้ป่วยพักผ่อน
แต่โดยทั่วไปภายหลังรับประทานยาแล้วประมาณครึ่งชั่วโมง มักมีอาการดีขึ้นเอง^{1,3}

* หวูจูยฺหวี่ เป็นสมุนไพรที่มีพิษเล็กน้อย ต้องฆ่าฤทธิ์ยาก่อนใช้

ตำรับยาให้ความอบอุ่นภายในร่างกาย: หวงจูหยูหวิทั้ง

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีความร้อนค้างคั่งในกระเพาะอาหาร หรืออาเจียนมีรสขม เรอเหม็นเปรี้ยวอันเนื่องมาจากมีความร้อนในร่างกาย^{1,3}

ข้อมูลวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ตำรับยาหวงจูหยูหวิทั้ง มีรายงานการศึกษาวิจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาทางเภสัชวิทยา: สารสกัดน้ำมีฤทธิ์ต้านอาเจียนในหนูถีบจักร มีฤทธิ์ยับยั้งการเกิดแผลในกระเพาะอาหารในหนูขาว⁴

การศึกษาทางคลินิก: ตำรับยาหวงจูหยูหวิทั้งมีสรรพคุณกระตุ้นการไหลเวียนโลหิตของระบบทางเดินอาหาร ลดอาการตึงของกล้ามเนื้อเรียบ คลายเกร็ง ระบายอาเจียน ระบายปวด ช่วยย่อยอาหาร ช่วยให้การดำเนินงานของร่างกายดีขึ้น^{1,3,4}

หวงจูหยูหวิ (จิ้นเฉ่า) (Fructus Evodiae) คือ ผลใกล้สุกแห้งของพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Evodia rutaecarpa* (Juss.) Benth. หรือ *E. rutaecarpa* (Juss.) Benth. var. *officinalis* (Dode) Huang หรือ *E. rutaecarpa* (Juss.) Benth. var. *bodinieri* (Dode) Huang วงศ์ Rutaceae⁵ หวงจูหยูหวิเป็นสมุนไพรที่มีพิษเล็กน้อย ต้องฆ่าฤทธิ์ยาก่อนใช้ โดยนำหวงจูหยูหวิใส่ลงในน้ำต้มชะเอมเทศในขณะร้อน โดยใช้หวงจูหยูหวิ:ชะเอมเทศ เท่ากับ 100:6.5⁶ แช่จนกระทั่งนิ่มและแตกออก หรือต้มให้เดือดจนกระทั่งสามารถมองเห็นเนื้อใน ต้มต่อจนน้ำแห้ง จากนั้นนำไปผัดโดยใช้ไฟระดับปานกลางจนกระทั่งแห้งหมด ๆ นำออกจากเตา แล้วนำไปตากหรืออบให้แห้ง มีรายงานการศึกษาวิจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาทางเภสัชวิทยา: สารสกัดน้ำที่มีความเข้มข้น 0.4 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร มีฤทธิ์กระตุ้นการบีบตัวของลำไส้กระต่าย แต่ที่ความเข้มข้น 1.2 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร มีฤทธิ์ลดการบีบตัวของลำไส้กระต่าย และสารสกัดน้ำเมื่อให้ทางปากหนูถีบจักรขนาดเทียบเท่าผงยา 20 กรัม/กิโลกรัม มีฤทธิ์แก้ท้องเสีย นอกจากนี้สารสกัดน้ำยังมีฤทธิ์ยับยั้งการเกิดแผลในกระเพาะอาหารและต้านอักเสบในหนูถีบจักรและหนูขาว ปกป้องตับในหนูขาว และแก้ปวดในหนูถีบจักร⁷

การศึกษาทางคลินิก: หวงจูหยูหวิมีสรรพคุณแก้อาเจียน อาหารไม่ย่อย แก้ท้องเสียที่มีสาเหตุจากม้ามและกระเพาะอาหารเย็นพร่องในเด็ก⁷

การศึกษาความปลอดภัย: เมื่อฉีดสารสกัดน้ำเข้าหลอดเลือดดำและฉีดเข้าช่องท้องหนูถีบจักรขนาดเทียบเท่าผงยา 6.72 และ 22.4 กรัม/กิโลกรัม ตามลำดับ พบว่าหนูถีบจักรเริ่มมีการตายเกิดขึ้น แต่เมื่อให้สารสกัดน้ำทางปากขนาด 168 กรัม/กิโลกรัม ไม่พบว่าหนูถีบจักรตัวใดตาย⁷

เหรีนเซิน [โสมคน (*Radix Ginseng*)] คือ รากแห้งของพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Panax ginseng* C.A. Mey วงศ์ *Araliaceae*⁵ มีรายงานการศึกษาวิจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาทางเภสัชวิทยา: เมื่อให้สารสกัดน้ำทางปากและฉีดเข้าช่องท้องหนูถีบจักรในขนาดเทียบเท่าผงยา 1-3 กรัม/กิโลกรัม มีผลช่วยให้หนูถีบจักรมีความจำดีขึ้น และมีรายงานว่าโสมคนมีฤทธิ์เพิ่มประสิทธิภาพของระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย โดยการกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายแบบไม่เฉพาะเจาะจง นอกจากนี้โสมคนยังช่วยปรับการเต้นของหัวใจให้กลับสู่ภาวะปกติเร็วขึ้น ทำให้เหนื่อยช้าลง และสามารถทำงานได้นานขึ้น⁸

การศึกษาทางคลินิก: เมื่อให้ผู้ป่วยที่มีอาการเครียดและอ่อนเพลีย รับประทานยาเตรียมหิงเจอร์จากโสมคนความเข้มข้น 3% วันละ 3 ครั้ง ครั้งละ 5 มิลลิกรัม รับประทานติดต่อกันทุกวันเป็นเวลา 5-7 วัน พบว่าอาการปวดศีรษะ นอนไม่หลับ เบื่ออาหารดีขึ้นอย่างชัดเจน⁸ เมื่อให้ผู้ป่วยโรคโลหิตจาง รับประทานสารสกัดทุกวัน วันละ 60-120 มิลลิกรัม พบว่านอกจากประสิทธิภาพการทำงานของไขกระดูกเพิ่มขึ้นแล้ว ยังช่วยบรรเทาอาการอ่อนเพลียหรือเมื่อยล้า เบื่ออาหาร เวียนศีรษะ หัวใจเต้นเร็วของผู้ป่วยให้ดีขึ้นด้วย นอกจากนี้โสมคนยังมีสรรพคุณช่วยเพิ่มสมรรถนะในการทำงานของร่างกายให้สูงขึ้น ด้านความเมื่อยล้า และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย^{8,9}

การศึกษาความปลอดภัย: มีรายงานการศึกษาพิษเฉียบพลันในหนูถีบจักร พบว่าขนาดของผงยาและสารสกัดน้ำเมื่อให้ทางปากที่ทำให้หนูถีบจักรตายร้อยละ 50 (LD_{50}) มีค่าเท่ากับ 5 และ 1.65 กรัม/กิโลกรัม ตามลำดับ⁸

เซิงเจียง [ขิงสด (*Rhizoma Zingiberis Recens*)] คือ เหง้าสดของพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Zingiber officinale* (Willd.) Rosc. วงศ์ *Zingiberaceae*⁵ มีรายงานการศึกษาวิจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาทางเภสัชวิทยา: น้ำคั้นมีฤทธิ์ต้านการอักเสบได้ดี และน้ำคั้นในระดับความเข้มข้นต่ำ ๆ จะเพิ่มแรงบีบตัวของลำไส้หนูโดยไม่ทำให้ความตึงตัวของลำไส้เปลี่ยนแปลง แต่ในระดับความเข้มข้นสูง ๆ จะลดแรงบีบตัวและความตึงตัวของลำไส้ได้อย่างชัดเจน รวมทั้งสามารถเพิ่มแรงบีบตัวของลำไส้เล็กสุนัข¹⁰ นอกจากนี้ น้ำคั้นขิงแก่มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อราในช่องปาก¹¹

การศึกษาทางคลินิก: ขิงสดมีสรรพคุณรักษาโรคไข้หวัดจากการกระทบลมเย็น แก้กลิ่นไ้

ตำรับยาให้ความอบอุ่นภายในร่างกาย: หวงจูหยูหวิทั้ง

อาเจียน แก้กระเพาะอาหารอักเสบเรื้อรัง แก้ท้องเสีย¹²

การศึกษาความปลอดภัย: ขนาดที่ทำให้หนูถีบจักรตายร้อยละ 50 (LD₅₀) ของน้ำคั้นซึ่งสดที่ความเข้มข้น 20 % เมื่อฉีดเข้าหลอดเลือดดำของหนูถีบจักรมีค่าเท่ากับ 1.5 กรัม/กิโลกรัม อาการพิษที่ทำให้สัตว์ตาย คือ ชักและหยุดหายใจ¹⁰

ตำเจ้า [พุทราจีน (Fructus Ziziphi Jujubae)] คือ ผลแห้งของพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Ziziphus jujuba* Mill. วงศ์ Rhamnaceae⁵ มีรายงานการศึกษาวิจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาทางเภสัชวิทยา: สารสกัดน้ำมีฤทธิ์ปกป้องตับในกระต่าย ระวังไอ ขับเสมหะในหนูถีบจักร¹³

การศึกษาทางคลินิก: สารสกัดน้ำมีสรรพคุณบรรเทาอาการเลือดคั่ง โดยทั่วไปตำเจ้ามักไม่ใช้เดี่ยว ส่วนใหญ่จะเป็นส่วนประกอบในตำรับยาต่าง ๆ¹³

เอกสารอ้างอิง

1. Zhang E. Prescriptions of traditional Chinese medicine: A practical English-Chinese library of traditional Chinese medicine. 6th ed. Shanghai: Publishing House of Shanghai College of Traditional Chinese Medicine, 1999.
2. Ou M, Lu X, Li Y, Lai SL, Chen XQ, Huang YZ, Chen JF, Shen C, Zhen WW. Chinese-English glossary of common terms in traditional Chinese medicine. 1st ed. Hong Kong: Joint Publishing Co., 1982.
3. สว่าง กอแสงเรือง. ตำรับยาหวงจูหยูหวิทั้ง. [เอกสารแปลเพื่อการจัดทำฐานข้อมูลยาสมุนไพรจีน]. นนทบุรี: สถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข, 2549.
4. Ou YJJ. Wuzhuyu Tang. In: Xia M (ed.). Modern study of the medical formulae in traditional Chinese medicine. Vol.1. 1st ed. Beijing: Xue Yuan Press, 1997.
5. The State Pharmacopoeia Commission of P.R. China. Pharmacopoeia of the People's Republic of China. Vol. 1. English Edition. Beijing: Chemical Industry Press, 2000.
6. Ye DJ, Zhang SC, Huang WL, Pan SH, Gong QF, Chen Q. Processing of traditional Chinese medicine. 7th ed. Shanghai: Publishing House of Shanghai College of Traditional Chinese Medicine, 2001.
7. Qu SY. Fructus Evodiae: wu zhu yu. In: Wang BX, Ma JK, Zheng WL, Qu SY, Li R, Li YK (eds.). Modern study of pharmacology in traditional Chinese medicine. 2nd ed. Tianjin: Tianjin Science & Technology Press, 1999.
8. Zhou QM, Wang Y, Wang BX. Radix Ginseng: ren sheng. In: Wang BX, Ma JK, Zheng WL, Qu SY, Li R, Li YK (eds.). Modern study of pharmacology in traditional Chinese medicine. 2nd ed. Tianjin: Tianjin Science & Technology Press, 1999.
9. World Health Organization. WHO monographs on selected medicinal plants. Vol.1. Geneva: World Health Organization, 1999.
10. สถาบันวิจัยสมุนไพร. เอกสารวิชาการสมุนไพร. นนทบุรี: กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข., 2543.

11. สร้อยศิริ ทวีบุรณ. ชิง. ใน: บพิตร กลางกล้า นงลักษณ์ สุขวานิชย์ศิลป์ (บรรณาธิการ). รายงานผลการศึกษาโครงการ การประเมินประสิทธิภาพและความปลอดภัยของยาสมุนไพร. นนทบุรี: บริษัท เอส อาร์ ฟรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, 2544.
12. Zhao GB. Rhizoma Zingiberis Recens: sheng jiang. In: Wang BX, Ma JK, Zheng WL, Qu SY, Li R, Li YK (eds.). Modern study of pharmacology in traditional medicine. 2nd ed. Tianjin: Tianjin Science & Technology Press, 1999.
13. Zhou ZC. Fructus Jujubae: da zao. In: Wang BX, Ma JK, Zheng WL, Qu SY, Li R, Li YK (eds.). Modern study of pharmacology in traditional Chinese medicine. 2nd ed. Tianjin: Tianjin Science & Technology Press, 1999.